

Sygn. akt VU 312/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant stażysta Katarzyna Pielużek

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku S. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania S. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 1 grudnia 2015 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy S. O. prawo do przeliczenia okresu pracy górniczej od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku w wymiarze półtorakrotnym z zastosowaniem przelicznika 1,8 do wysokości emerytury;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz wnioskodawcy S. O. kwotę w wysokości 360,00 (trzysta sześćdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt V U 312/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 grudnia 2015 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał S. O. prawo do emerytury od dnia (...) 2015 roku, to jest od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę. W załączniku do ww. decyzji organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że do stażu pracy w wymiarze półtorakrotnym nie zaliczono okresów od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 16 listopada 2006 roku, ponieważ stanowiska: konserwator taśm przenośnikowych i górnik eksploatacji taśmociągów nie figurują w załączniku nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku oraz od dnia 17 listopada 2006 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku, ponieważ będąc zatrudnionym na stanowisku górnik kopalni odkrywkowej ubezpieczony wykonywał te same czynności jak przed zmianą nazewnictwa. Organ rentowy nadmienił, że decyzja może ulec zmianie po nadesłaniu zaświadczenia stwierdzającego ilość przepracowanych dniówek w wymiarze półtorakrotnym w okresie od dnia 15 stycznia 2007 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku.

W związku z dostarczeniem przez wnioskodawcę dodatkowej dokumentacji, decyzją z dnia 18 grudnia 2015 roku organ rentowy zaliczył do stażu pracy wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym okres od dnia 15 stycznia 2007 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku.

W odwołaniu z dnia 8 stycznia 2016 roku działający w imieniu S. O. profesjonalny pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i zaliczenie do stażu pracy swego mocodawcy okresu od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku w wymiarze półtorakrotnym z zastosowaniem przelicznika 1,8, a także z zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że ubezpieczony w spornym okresie wykonywał pracę górniczą przy naprawie, konserwacji, bieżących remontach i utrzymaniu koparek wielonaczyniowych oraz montażu i demontażu zespołów i urządzeń na koparkach wielonaczyniowych w Oddziale (...) (...) bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sprawa została zarejestrowana przez Sąd Okręgowy w Gliwicach pod sygn. VIII U 148/16.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powielając argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji. ZUS nadmienił, że decyzją z dnia 18 grudnia 2015 roku uwzględnił z zastosowaniem przelicznika 1,8 okres zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 15 stycznia 2017 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku.

Postanowieniem z dnia 9 marca 2016 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał się niewłaściwym miejscowo w sprawie i przekazał ją do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim V Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

Wnioskodawca S. O., urodzony w dniu (...) wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca oświadczył, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Do wniosku załączył między innymi:

- świadectwo wykonywania pracy górniczej, w którym jego pracodawca wskazał, że ubezpieczony: w okresie od dnia 1 marca 1983 roku do dnia 30 listopada 1983 roku był zatrudniony na stanowisku górnika na odkrywce wymienionym w Załączniku nr 2 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku pod poz. 1, a od dnia 17 czerwca 1986 roku do nadal wykonuje obowiązki na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wymienionym w Dziale III Załącznika nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku pod poz. 1,

- załącznik do karty ewidencyjnej pracownika, w którym wskazano, że w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku przepracował 5227 dni na odkrywce.

- protokoły z posiedzeń Komisji weryfikacyjnej, w których to na podstawie zeznań świadków S. Ł. i W. P. stwierdzono, że ubezpieczony w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku pracował w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wymienionym w Dziale III Załącznika nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku pod poz. 1,

- oświadczenie z dnia 18 czerwca 1999 roku, w którym ubezpieczony podał, że w okresie od dnia 1 października 1987 roku do dnia 31 marca 1991 roku oraz od dnia 1 listopada 1993 roku do dnia 31 marca 1994 roku zatrudniony był na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej na koparce (...) w pełnym wymiarze czasu pracy – praca w przodku.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 2-4, świadectwo wykonywania pracy górniczej z dnia 9 września 2015 roku, k. 8, załącznik do karty ewidencyjnej pracownika, k. 9, protokoły z posiedzeń Komisji weryfikacyjnych: z dnia 24 czerwca 1999 roku, k. 10, z dnia 8 kwietnia 2010 roku, k. 11, z dnia 7 września 2015 roku, k. 17 - 18 oświadczenie z dnia 18 czerwca 1999 roku, k. 12, zeznania świadków, k. 13 - 16 akt emerytalnych)

W odpowiedzi na wezwanie ZUS, w dniu 24 listopada 2015 roku pracodawca sporządził charakterystyki stanowisk pracy ubezpieczonego, w których wskazał, że wnioskodawca:

- w oddziale (...) w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 30 kwietnia 1991 roku zajmował stanowisko konserwatora tras przenośnikowych i wykonywał następujące prace:

- 1) nadzór i kontrolę nad prawidłową pracą taśm na koparkach wielonaczyniowych,
- 2) prace remontowe na koparce (wymiana krążników, uszczelnień, czerpaków),
- 3) czyszczenie konstrukcji, gąsienic (praca przy użyciu przenośnika montażowego),
- 4) obsługa taśmy nr 1 na koparkach wielonaczyniowych przy usuwaniu kamieni, brył i innych przedmiotów,
- 5) obsługa urządzeń dźwigowych zamontowanych na koparkach (wymagane posiadanie uprawnień),
- 6) obsługa motopomp i elektropomp oraz instalacji przeciwpożarowej (wymagane uprawnienia),
- 7) obsługa wykrywaczy metalu zamontowanych na koparkach,
- 8) obsługa wozu kablowego (wymagane uprawnienia),
- 9) obsługa stołu załadowniczego,
- 10) kontrola prawidłowości pracy przenośnika,
- 11) usuwanie zagrożeń ruchowych (zestawy, czyszczenie tras przenośnikowych),
- 12) prace przy przesuwaniu przenośników taśmowych (osiowanie, poziomowanie),
- 13) prace przy przemieszczaniu i zabudowie elementów układu (...) zestawy, człony, stacje zwrotne,
- 14) kontrolę i nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem przenośnika.

- w oddziałach (...) i (...) w okresie od dnia 1 maja 1991 roku do dnia 16 listopada 2006 roku na stanowisku górnika eksploatacji taśmociągów wykonywał następujące prace:

- 1) nadzór i kontrola nad prawidłową pracą taśm na koparkach wielonaczyniowych,
- 2) prace remontowe na koparce (wymiana krążników, uszczelnień, czerpaków),
- 3) czyszczenie konstrukcji, gąsienic (praca przy użyciu przenośnika montażowego),
- 4) obsługa taśmy nr 1 na koparkach wielonaczyniowych przy usuwaniu kamieni, brył i innych przedmiotów,
- 5) obsługa urządzeń dźwigowych zamontowanych na koparkach (wymagane posiadanie uprawnień),
- 6) obsługa motopomp i elektropomp oraz instalacji przeciwpożarowej (wymagane uprawnienia),
- 7) obsługa wykrywaczy metalu zamontowanych na koparkach,
- 8) obsługa wozu kablowego (wymagane uprawnienia),
- 9) obsługa stołu załadowniczego,
- 10) kontrola prawidłowości pracy przenośnika,
- 11) usuwanie zagrożeń ruchowych (zestawy, czyszczenie tras przenośnikowych),
- 12) prace przy przesuwaniu przenośników taśmowych (osiowanie, poziomowanie),
- 13) prace przy przemieszczaniu i zabudowie elementów układu (...) zestawy, człony, stacje zwrotne itp.),

- 14) nadzór i współpraca ze sprzętem technologicznym,
- 15) samodzielna praca przy obsłudze stacji napędowej z pulpitu operatorskiego,
- 16) kontrola i nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem przenośnika.

Pracodawca wskazał, że ww. prace były wykonywane na oddziałach wydobywczych (...) S.A. Oddział (...) bezpośrednio w przodku i w pełnym wymiarze czasu pracy. Będąc zaś zatrudnionym od dnia 17 listopada 2006 roku do dnia 21 stycznia 2007 roku na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wykonywał te same czynności jak przed dniem 17 listopada 2006 roku i praca ta wykonywana była na tym samym oddziale

(dowód: charakterystyki stanowisk pracy, k. 34 - 37 akt emerytalnych)

Decyzją z dnia 1 grudnia 2015 roku organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia (...) 2015 roku, to jest od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury wybrano wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, to jest od stycznia 2005 roku do grudnia 2014 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 223,70%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez 3308,33 zł, to jest kwotę bazową, wyniosła 7 400,73 zł. Do ustalenia wysokości emerytury ZUS uwzględnił:

- 31 lat, 11 miesięcy okresów składkowych.

Okres pracy górniczej obliczono według następujących przeliczników:

- 97 miesięcy x 1,8, co dało 174,6 miesięcy

- 262 miesięcy x 1,2, co dało 314,4 miesięcy, to jest łącznie 489 miesięcy.

Wysokość świadczenia wyniosła 4 907,33 zł.

ZUS nie zaliczył do stażu pracy wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym okresów od dnia 17 sierpnia 1986 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku.

(dowód: decyzja o przyznaniu emerytury z dnia 1 grudnia 2015 roku, k. 39 akt emerytalnych)

Decyzją z dnia 18 grudnia 2015 roku organ rentowy zaliczył do stażu pracy wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym okres od dnia 15 stycznia 2007 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku.

(dowód: decyzja z dnia 18 grudnia 2015 roku, k. 45 wraz z kartą przebiegu zatrudnienia, k. 47 akt emerytalnych)

Z dniem 17 czerwca 1986 roku pracodawca powierzył wnioskodawcy stanowisko konserwatora taśm przenośnikowych w oddziale (...).

(dowód: umowa o pracę z dnia 17 czerwca 1986 roku, k. 1, karta obiegowa zmiany, k. 6, umowa o pracę z dnia 30 czerwca 1986 roku, k. 7, angaże od dnia 7 lipca 1988 roku do dnia 11 sierpnia 1988 roku, k. 9-10 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

W dniu 15 września 1986 roku wnioskodawca odbył przygotowanie zawodowe w zakresie podwyższenia kwalifikacji w specjalności taśmowy – konserwator tras. Natomiast w dniu 14 października 1988 roku wnioskodawca podwyższył kwalifikacje w specjalności operatora przenośnika taśmowego.

(dowód: zaświadczenia o przygotowaniu zawodowym, k. 8, 10 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

Z dniem 1 marca 1989 roku pracodawca powierzył wnioskodawcy obowiązki konserwatora tras w oddziale (...).

(dowód: angaże od dnia 7 kwietnia 1989 roku do dnia 10 stycznia 1991 roku, k. 12 – 13 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

Następnie, w okresie od dnia 1 maja 1991 roku do dnia 31 maja 1994 roku wnioskodawca zajmował stanowisko górnika eksploatacji taśmociągów w oddziale (...). Z dniem 1 czerwca 1994 roku został przeszerogowany do oddziału (...), gdzie również wykonywał obowiązki górnika eksploatacji taśmociągów. Z dniem 1 października 1994 roku powrócił do macierzystego oddziału (...) na to samo stanowisko.

(dowód: angaże od dnia 20 maja 1991 roku do dnia 30 sierpnia 1993 roku, k. 15 – 19, angaż z dnia 27 czerwca 1994 roku, k. 20, angaż z dnia 29 sierpnia 1994 roku, k. 21, angaż z dnia 5 października 1994 roku, k. 22, angaże od dnia 23 marca 1998 roku do dnia 27 listopada 1998 roku, k. 24 – 25, angaże od dnia 24 maja 1999 roku do dnia 26 marca 2001 roku, k. 27 – 28, 30 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

W dniu 23 maja 2002 roku wnioskodawca odbył przygotowanie zawodowe w zakresie podwyższenia kwalifikacji w specjalności operator wozów kablowych. W dniu 17 czerwca 2004 roku ukończył instruktaz stanowiskowy operatora przenośnika wielkogabarytowego.

(dowód: zaświadczenie z dnia 23 maja 2002 roku, k. 33, protokół egzaminacyjny, k. 38 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

W dniu 17 listopada 2006 roku wnioskodawca uzyskał angaż na stanowisko górnika kopalni odkrywkowej w oddziale (...).

(dowód: angaż z dnia 29 grudnia 2006 roku, k. 44 akt osobowych wnioskodawcy część (...))

W okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był zatrudniony w wydziałach (...) i (...) - oddziałach zdejmowania nakładu i wydobywania węgla. Pomimo różnorodnego nazewnictwa stanowisk pracy przyjmowanego przez pracodawcę, wnioskodawca stale wykonywał te same obowiązki. Jego głównym zadaniem była kontrola sześciu taśm na koparkach wielonaczyniowych w trakcie ich pracy, to jest podczas urabiania urobku. Ubezpieczony sprawdzał czy zestaw się nie urwał lub nie doszło do przecięcia taśmy przez kamień. Usuwał bryły, kamienie, złom i inne zagrożenia. W okresie zimowym odkuwał zmarzliny. W razie wystąpienia niebezpieczeństwa dla pracy koparki wielonaczyniowej zatrzymywał taśmę i usuwał zagrożenie. Konserwował i czyścił taśmy przenośnika na koparce wielonaczyniowej oraz wykonywał bieżące remonty, takie jak: zakładanie rolek, czerpaków, uszczelnień, wymiana krążników, skrobaków gumowych. Obsługiwał także stół załadowniczy i wóz kablowy, które są integralnymi częściami koparki, bez których nie może ona pracować. Nie zajmował się pozostałymi taśmami w dalszej części układu (...).

Wnioskodawca podlegał sztygarowi zmianowemu, a polecenia wydawał mu bezpośrednio przodowy koparki. Wykonywane przezeń obowiązki umożliwiały pracę koparki wielonaczyniowej. Ubezpieczony nie obsługiwał urządzeń dźwigowych oraz stacji napędowej z pulpitu operatorskiego, a także nie świadczył obowiązków przy przemieszczaniu i zabudowie elementów układu (...). Pracował w systemie stykowym i otrzymywał z tego tytułu dodatek. Swe czynności wykonywał tylko w przodku.

(dowód: zeznania wnioskodawcy, nagranie od minuty 2:47 do minuty 25:45 w związku z nagraniem od minuty 50:25 do minuty 51:32, zeznania świadka Z. J., nagranie od minuty 27:12 do minuty 37:49, zeznania świadka M. K., nagranie od minuty 38:14 do minuty 45:08, zeznania świadka W. P., nagranie od minuty 45:08 do minuty 50:18, protokół z rozprawy z dnia 17 maja 2017 roku, k. 22 – 24)

W okresie od 17 czerwca 1986 roku do 28 lutego 1998 roku ewidencjonował wnioskodawcy dniówki stykowe. W okresie od marca 1998 roku do 31 stycznia 2007 roku (...) ewidencjonowała styki jako nadgodziny. W ww. okresie wnioskodawca w każdym miesiącu pracował w godzinach nadliczbowych.

(dowód: wykaz dniówek stykowych, k. 16 – 17 akt sprawy)

W wystawionym wnioskodawcy świadectwie pracy jego pracodawca podał, że ubezpieczony w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 21 marca 2016 roku zajmował stanowisko konserwatora tras przesyłnicowych, górnika eksploatacji taśmociągów i górnika kopalni odkrywkowej. Pracodawca wskazał, że w całym wyżej wskazanym okresie wnioskodawca wykonywał obowiązki górnika kopalni odkrywkowej. Stanowisko to zostało wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku, Dział III pod poz. 1.

(dowód: świadectwo pracy z dnia 21 marca 2016 roku w aktach osobowych wnioskodawcy część C)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przesłanki nabycia prawa do emerytury górniczej określa ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.)

Zgodnie z art. 50 a ust 1 i 2 ustawy górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1;
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

Stosownie do treści art. 51 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, o których mowa w art. 50a lub 50e, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywcę w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

W sprawie organ rentowy zastosował przy wyliczeniu wysokości emerytury wnioskodawcy w spornym okresie na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 4 przelicznik 1,2. Wnioskodawca natomiast domagał się zastosowania do wysokości emerytury w spornym okresie przelicznika 1,8 tj. zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Powyższe wiąże się z koniecznością ustalenia czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresie od dnia 17 czerwca 1986 roku do dnia 14 stycznia 2007 roku okresie wyczerpuje przesłanki z art. 50 c ust 1 pkt 4 ustawy i dodatkowo charakteryzuje się przesłankami z art. 50d ustawy. Wiąże się to w konsekwencji z koniecznością ustalenia

czy bezspornie wykonywana przez wnioskodawcę praca górnicza była jednocześnie pracą, o której mowa w art. 50 d. Dodać należy, że nie było potrzeby, aby w przedmiotowej sprawie ustalać charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w okresie od dnia 15 stycznia 2007 roku do dnia 31 stycznia 2007 roku, albowiem decyzją z dnia 18 grudnia 2015 roku ZUS zaliczył wnioskodawcy ww. okres do stażu pracy w wymiarze półtorakrotnym.

Zgodnie z art. 50 c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, a także w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego, na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.

Z kolei zgodnie z treścią pkt 32 Załącznika nr 2 do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 roku, Nr 2, poz. 8) zawierającego wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą takimi stanowiskami są: rzemieślnicy i inni robotnicy zatrudnieni na stałe na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych: ślusarze, spawacze, elektrycy, mechanicy, monterzy, wulkanizatorzy, automatycy, cieśle.

Natomiast stosownie do treści pkt 7 dział III Załącznika nr 3 ww. Rozporządzenia zawierającego wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym osobą spełniającą warunki do uznania jej pracy za pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym jest: rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

Należy w tym miejscu z całą mocą podkreślić, iż zgodnie z art. 50d ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej półtorakrotnemu przeliczeniu podlegają tylko okresy pracy górniczej wykonywanej "w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych".

Wykaz stanowisk pracy wykonywanej w przodkach uwzględnianej w rozmiarze półtorakrotnym, powinno ustalić rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 50d ust. 3. Ponieważ rozporządzenie takie nie zostało wydane, obowiązuje nadal (z mocy art. 194 wskazanej ustawy) wykaz stanowisk zawarty w załączniku nr 2 i 3 do ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 roku Nr 2, poz. 8), wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 5 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 roku o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 roku, Nr 30, poz. 154).

Z zestawienia powyższych przepisów jednoznacznie wynika, że nie każda praca wykonywana na odkrywce, może być zaliczona do pracy górniczej, chodzi bowiem wyłącznie o prace wymienione jako górnicze w art. 50c.

Z przepisów wynika również, że nie każda praca górnicza, nawet wykonywana w obrębie przodków eksploatacyjnych na stanowiskach określonych w ww. rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, może być kwalifikowana jako zaliczana w wymiarze półtorakrotnym. W judykaturze podkreśla się bowiem konieczność odróżnienia „zwykłej” pracy górniczej górnika kopalni węgla brunatnego wykonywanej na stanowiskach określonych w załączniku nr 2 do ww. Rozporządzenia od kwalifikowanej pracy górniczej wykonywanej na stanowiskach wymienionych w załączniku nr

3 do ww. Rozporządzenia. Rodzaj zaś prac podlegających zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym zasadniczo został scharakteryzowany w przepisie art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Z treści załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku wynika bowiem, iż w wymiarze półtorakrotnym mogą być uznane tylko czynności wykonywane przez górnika, które zostały wskazane w tym załączniku i na wskazanych tam stanowiskach oraz jednocześnie tylko takie, które spełniają warunki przepisu art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy, tj. bezpośrednio są związane z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz inne prace przodkowe, a zatem takie, które należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin. Chodzi wyłącznie o czynności stanowiące element ciągu technologicznego bezpośrednio związanego z procesem wydobywania węgla.

Wykaz stanowisk pracy, określony pomocniczo w załączniku nr 3 do rozporządzenia odnosi się zatem wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryterium miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy. Wykładnia przepisów załącznika nr 3 do ww. rozporządzenia dokonywana w oderwaniu od unormowania ustawowego prowadziłaby do sytuacji, w której każdą pracę górnika kopalni odkrywkowej wykonywaną na terenie wyrobiska należałoby uwzględniać w takim korzystnym wymiarze. Tymczasem przeczy temu jednoznacznie treść ww. przepisów. A contrario – jako prace wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia mogą być uznane tylko takie czynności wykonywane przez górnika, które bezpośrednio związane są z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach. Z kolei użyte pojęcie inne prace przodkowe należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 roku, I UK 236/09; z dnia 22 kwietnia 2011 roku, I UK 360/10; z dnia 16 czerwca 2011 roku, I UK 381/10; 4 kwietnia 2012 roku, I UK 440/11; z dnia 28 kwietnia 2010 roku, I UK 339/09; opubl LEX; z dnia 18 marca 2015 roku, I UK 280/14, Legalis i wskazane w nim orzecznictwo).

Dla oceny, czy ubezpieczony pracował na stanowisku uprawniającym do przeliczenia spornych okresów pracy w wymiarze półtorakrotnym, istotne znaczenie miał przede wszystkim rodzaj powierzonej mu pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych), tj. rodzaj wykonywanych czynności związanych z obsługą konkretnych wskazanych w przepisach urządzeń i maszyn oraz miejsce ich wykonywania.

W pierwszej kolejności należy podnieść, iż kluczową kwestią jest pojęcie przodka. Przepisy nie definiują pojęcia przodka i prac przodkowych. Jednocześnie z potocznego rozumienia tego pojęcia, w tym także używanego przez świadków, wnioskodawcę, czy pracodawcę w charakterystyce stanowiska pracy wnioskodawcy, wynikało, iż osoby te pojmują przodek jako miejsce pracy, które jest bezpośrednio przed koparką wielonaczyniową, tam gdzie koparka wielonaczyniowa urabia urobek.

Przyjęcie tezy, że przodkiem w kopalni węgla brunatnego jest każde miejsce prowadzenia robót górniczych związanych z odwadnianiem, udostępnianiem i eksploatacją złoża kopaliny, jej transportem i transportem nadkładu, a nadto zwałowaniem nadkładu, a następnie rekultywacją wyrobisk i zwałowisk, (związane z pracą koparek, spycharek, ładowarek, zwałowarek) nie odpowiada pojęciu "pracy przodkowej", wynikającej z wykładni przepisów art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku, IIIAUa 1121/13, LEX). W orzecznictwie SN kwestionuje się również zasadność rozszerzania samego pojęcia przodka wydobywczego, zauważając, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, żeby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojecie przodka straciłoby swe znaczenie i tym sposobem nie można zaakceptować definicji "przodka", która wynika z opinii naukowo-technicznej i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego (wyr. SN z 5 maja 2011 roku, I UK 395/10, Legalis).

Z powyższego wynika, iż pojęcie przodka musi być wykładane przez Sąd w sposób ścisły i ograniczać się wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych, albo jej bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek.

Praca przodowa polega zaś na urabianiu i ładowaniu urobku lub nakładu, albo jest bezpośrednio związana z procesem urabiania urobku.

Nie może budzić wątpliwości dokonując analizy treści zeznań świadków i wnioskodawcy oraz dokumentów załączonych do wniosku o emeryturę, a także charakterystyki pracy wnioskodawcy, iż ubezpieczony pracował w przodku i to przodku eksploatacyjnym, wykonując prace w bezpośrednim sąsiedztwie maszyn podstawowych i to wyłącznie koparek wielonaczyniowych.

Z powyższych rozważań wynika zatem, iż przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom w kopalni węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym czas pracy górniczej w przodku tylko wówczas, gdy spełnia łącznie wszystkie wskazane w powołanych przepisach przesłanki: co do miejsca wykonywania, co do rodzaju czynności, co do obsługi wskazanych w tym przepisie maszyn i urządzeń. Wypełnienie np. jedynie warunku pracy w przodku nie jest zatem wystarczające do uznania, że praca ta spełnia definicję z art. 50 d ust. 1 pkt 1 i znajduje się w wykazie III załącznika 3 poz. 7 (rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń), czy poz. 1 (górnik kopalni odkrywkowej) rozporządzenia.

Podnieść w tym miejscu należy, że w charakterystyce stanowisk pracy ubezpieczonego wymieniono kilka czynności, których wnioskodawca nie wykonywał jak choćby obsługa urządzeń dźwigowych zamontowanych na koparkach, czy też prace przy przemieszczaniu przenośników taśmowych i elementów układu (...). Zakres czynności wykonywanych przez roszczonego Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawcy i świadków, które były jasne, logiczne i spójne, a w konsekwencji wiarygodne i przekonujące, dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych i częściowo charakterystyki stanowisk pracy.

Na podstawie ww. materiału dowodowego uznanego za wiarygodny należało stwierdzić, iż odnośnie zatrudnienia na oddziale (...) i (...), brygada, w której zatrudniony był wnioskodawca, zajmowała się bieżącą obsługą, konserwacją, naprawami, demontażem i montażem podzespołów i zespołów maszyn podstawowych, tj. koparek wielonaczyniowych. Brygada zajmowała się wyłącznie tymi maszynami podstawowymi. Wnioskodawca w spornym okresie kontrolował taśmy znajdujące się na koparkach wielonaczyniowych podczas pracy, to jest podczas urabiania urobku. Ubezpieczony usuwał zagrożenia uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie koparki wielonaczyniowej. Sprawdzał czy zestaw się nie urwał, nie doszło do przecięcia taśmy, usuwał bryły, kamienie, złom, zmarzliny. Wykonywał również prace konserwacyjne i remontowe taśm przenośnika znajdujących się na koparce wielonaczyniowej. Obsługiwał również stół załadowniczy i wóz kablowy będące integralnymi częściami koparki. Innych czynności nie wykonywał i nie pracował też poza przodkiem. Tym samym uznać należało, że zajmował się wyłącznie taśmami znajdujące się na koparce wielonaczyniowej, stanowiące ich nieodzowny element.

Czynności swe wnioskodawca wykonywał tylko w takim zakresie, jaki umożliwiał funkcjonowanie koparki wielonaczyniowej. Z ustaleń dokonanych w niniejszej sprawie przez Sąd w oparciu o zeznania wnioskodawcy i świadków oraz na podstawie dokumentów z akt osobowych wynikało zatem, że ubezpieczony w kwestionowanym przez organ rentowy okresie wykonywał prace na stanowisku rzemieślnika zatrudniony na odkrywce, wymienionym w Dziale III poz. 7 Załącznika nr 3 do rozporządzenia, albowiem świadczył czynności niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania maszyny podstawowej w postaci koparki wielonaczyniowej. Podkreślić należy, że odwołujący jako konserwator tras przenośnikowych, górnik eksploatacji taśmociągów i górnik kopalni odkrywkowej zajmował się tylko i wyłącznie taśmami znajdującymi się na koparce wielonaczyniowej. Skarżący wykonywał swe zadania w trakcie pracy maszyny podstawowej, to jest podczas pracy koparki. Bez jego pracy nie było możliwe wykonywanie podstawowych zadań kopalni węgla brunatnego, to jest urabianie urobku. Czynności brygady, w skład której wchodził wnioskodawca były wykonywane w systemie stykowym, który zapewniał ciągłość pracy.

Za błędne należy więc uznać stanowisko, jakoby wnioskodawca świadczył czynności górnika kopalni odkrywkowej. Powyższe nie ma jednak wpływu na uprawnienie skarżącego do przeliczenia spornego okresu z zastosowaniem

przelicznika 1,8, skoro przedmiotowe postępowanie wykazało, że wykonywał on pracę wskazaną w załączniku nr 3, dział III, poz. 7 do rozporządzenia. Zadania powierzone roszczętemu miały na celu utrzymanie w ruchu maszyn podstawowych.

Sąd miał na uwadze, że o uznaniu konkretnej pracy za pracę górniczą zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym – zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego – decyduje charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika, a nie treść umowy o pracę łączącej go z pracodawcą ani nazwa zajmowanego stanowiska pracy określona w angażach czy zaświadczeniu o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych (por. wyroki SN z dnia 25 marca 1998 roku, II UKN 570/98; z dnia 22 marca 2001 roku, IIUKN 262/00; z dnia 2 czerwca 2010 roku, I UK 25/10; publ. LEX). Nie mają również znaczenia zakładowe wykazy stanowisk oraz protokoły komisji weryfikacyjnej kwalifikujące określone stanowisko. Przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być bowiem wykładane w sposób ścisły, a dla oceny charakteru pracy górniczej, nie mogą mieć decydującego znaczenia protokoły komisji weryfikacji.

Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy kwalifikacja zajmowanego przez pracownika stanowiska, jak i kwalifikacja tego stanowiska na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej nie przesądzała o zaliczeniu zatrudnienia na tymże stanowisku do pracy górniczej, w tym pracy kwalifikowanej w wymiarze półtorakrotnym, ale poczynione przez Sąd ustalenia faktyczne. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach nie decyduje bowiem treść tych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999 Nr 6, poz. 213; z dnia 22 marca 2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 Nr 22, poz. 553; z dnia 2 czerwca 2010 r., I UK 25/10, LEX nr 621137).

Praca na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego jest odpowiednikiem pracy w przodkach pod ziemią, gdy polega na zatrudnieniu przy pracach bezpośrednio łączących się z procesami związanymi z pozyskiwaniem węgla brunatnego ze złoża. Praca rzemieślnika tylko wówczas będzie zaliczona w wymiarze półtorakrotnym, gdy rzemieślnik ten wykonuje pracę w przodku polegającą na konserwacji, montażu i demontażu części tych maszyn podstawowych. Prace te zatem były całkowicie odmienne od prac, o których mowa w załączniku 2 poz. 32 Rozporządzenia w związku z art. 50 c ust. 1 pkt 4 ustawy, do których stosuje się przelicznik 1,2, a które wykonywane są na terenie odkrywki. Skoro zatem wnioskodawca wykonywał pracę w miejscu, gdzie odbywało się urabianie urobku przy pomocy maszyn urabiających – koparek wielonaczyniowych - a także jego praca była związana bezpośrednio z zakresem robót wymienionych w art. 50 d ust.1 pkt 1 na maszynach podstawowych, o których to pracach jest mowa w wykazie III załącznika 3 poz. 1 oraz poz. 7 rozporządzenia oznaczało to, że w spornym okresie mimo nazwania jego stanowisk pracy jako konserwator tras przenośnikowych, górnik eksploatacji taśmociągów i górnik kopalni odkrywkowej wykonywał prace, do których należy zastosować przelicznik 1,8 do wysokości przyznanej emerytury.

W konsekwencji należało uznać, iż zastosowanie przez organ rentowy przelicznika 1,2 w przypadku wnioskodawcy w odniesieniu do spornego okresu było nieuprawnione.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono, biorąc pod uwagę odpowiedzialność za wynik procesu, po myśli art. 98 k.p.c. w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r. poz. 1801), jak w punkcie 2 sentencji wyroku.